

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opmerking

Algemene regel 3.6 is ook van toepassing als gevraagd wordt een gegeven antwoord toe te lichten, te beschrijven en dergelijke.

Opgave 1 Rek in het arbeidsaanbod

1 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

Doordat het aanbod van arbeid sterker is gaan reageren op een stijging van het loon, is bij een toename van de vraag naar arbeid, een relatief kleine loonstijging voldoende geweest om de aangeboden hoeveelheid arbeid mee te laten stijgen. De bedrijven hoefden daardoor de verkoopprijzen minder te verhogen.

2 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- $\frac{157.180 - 153.484}{153.484} \times 100\% = 2,4\%$

Het arbeidsaanbod is gestegen met 2,4% 1

- $1,0236 \times 1,0313 \times 1,0312 \times 1,0128 \times 1,0355 = 1,1416$

Het gemiddelde loon is gestegen met 14,16%

De elasticiteit bedraagt $\frac{2,4\%}{14,16\%} = 0,17$ 1

3 maximumscore 4

Een voorbeeld van een juiste uitleg is:

- Een renteverhoging in de VS zal ertoe leiden dat het voor beleggers interessant is om te beleggen in de VS. Hierdoor is er meer vraag naar de US dollar waardoor de wisselkoers van de dollar zal stijgen 2

- Amerikaanse producten worden hierdoor relatief duur voor het buitenland waardoor de export van de VS afneemt. Daardoor kan de groei van het (reële) bbp afnemen 2

4 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

Als de loonstijging (voor zover die de inflatie overstijgt) deels gefinancierd kan worden uit een stijging van de arbeidsproductiviteit zal de stijging van de loonkosten per product beperkt blijven. (Bedrijven kunnen daardoor genoeg nemen met een kleinere prijsverhoging om de winstmarge te behouden.)

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 2 Als het geld niet wil rollen

5 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste uitleg is:
 Om de inflatie terug te brengen naar het gewenste niveau van 2%, wil de CB de rente verlagen om lenen te stimuleren / sparen te ontmoedigen.
 Omdat de rente al 0% bedraagt, zou de rente dan negatief moeten worden.

6 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste uitleg is:
 Als het prijspeil daalt zal de reële waarde van de financiële bezittingen stijgen. Huishoudens zien in de toename van die waarde van de financiële bezittingen ruimte om hun bestedingen te verhogen.

Opmerking

Voor antwoorden, beredeneerd vanuit een stijging van het prijspeil, kunnen ook scorepunten worden toegekend.

7 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste uitleg is:
 Bij een daling van het prijspeil zal de reële rente stijgen. Zodoende wordt sparen gestimuleerd / lenen afgeremd, en zal de geaggregeerde vraag dalen.

Opmerking

Voor antwoorden, beredeneerd vanuit een stijging van het prijspeil, kunnen ook scorepunten worden toegekend.

8 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste uitleg is:
 Als het prijspeil daalt, stijgt de reële waarde van de schulden. Hierdoor zullen huishoudens nu aflossen waardoor ze minder kunnen besteden.

Opmerking

Voor antwoorden, beredeneerd vanuit een stijging van het prijspeil, kunnen ook scorepunten worden toegekend.

9 maximumscore 1

Een voorbeeld van een juiste uitleg is:
 Het kortetermijn evenwicht wordt weergegeven door het snijpunt van GA_{kt} en GV en dit snijpunt ligt links van GA_{lt} . Hierbij is het bbp lager dan de productiecapaciteit. Hieruit blijkt dat de economie zich nu in een laagconjunctuur bevindt.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 3 Markt voor hoger onderwijs

10 maximumscore 2

van elkaar

Een voorbeeld van een juiste toelichting is:

Uit de coëfficiënten (0,1 en 0,25 groter dan respectievelijk 0,05 en 0,04) blijkt dat de afzet van zowel BSA als BSB sterker wordt beïnvloed door de prijs van de ander dan door de prijs van de publieke onderwijsinstellingen.

11 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

Voor de beschikbare alternatieven geldt:

$$P_b = \text{€ } 20.000 \text{ en } P_o = 0$$

$$\text{Stel } Q_{va} = -0,2 P_a + 0,1 \times 20.000 + 0 + 4.500 = 0$$

$$0,2 P_a = 6.500 \rightarrow \text{maximale betalingsbereidheid: } P_a = \text{€ } 32.500$$

12 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$Q_{va} = -0,2 \times 15.000 + 0,1 \times 20.000 + 0 + 4.500 = 3.500 \text{ studenten}$$

$$TO_a = 3.500 \times 15.000 \text{ euro} = 52,5 \text{ mln. euro}$$

$$Q_{va \text{ nieuw}} = -0,2 \times 16.500 + 0,1 \times 20.000 + 4.500 = 3.200$$

$$TO_{a \text{ nieuw}} = 3.200 \times 16.500 \text{ euro} = 52,8 \text{ mln. euro}$$

TO_a stijgt met 0,57%.

13 maximumscore 3

Een voorbeeld van een juiste argumentatie is:

- Voor BSA is verhoging van het collegegeld de dominante strategie: bij elke keuze van BSB is voor BSA een verhoging van het collegegeld de beste optie (0,57% stijging van de omzet is beter dan 0%, resp. 6,86% is beter dan 5,71%) 1
- Voor BSB is gelijk houden van het collegegeld de dominante strategie / Bij elke keuze van BSA is voor BSB het gelijk houden van het collegegeld de beste optie (0% verandering van de omzet is beter dan een daling van 1,48%, resp. 6,52% is beter dan 5,70%) 1
- Aangezien BSA in de startsituatie het laagste collegegeld vroeg (€ 15.000), wordt het verschil tussen het collegegeld bij BSA en BSB dus kleiner 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

14 maximumscore 3

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

- Financiering van publieke onderwijsinstellingen vindt plaats via belastingheffing. De samenleving draagt hier derhalve verplicht aan bij 1
- Aangezien studenten geen collegegeld hoeven te betalen kan *moral hazard* optreden, doordat zij bij onvoldoende studie-inspanning slechts in beperkte mate zelf de financiële gevolgen merken (welke grotendeels ten laste komen van de samenleving) 1
- Als bij de belastingbetaler de indruk ontstaat dat deze moet betalen voor studenten die zich slecht inzetten kan dit het draagvlak voor de verplichte solidariteit aantasten 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 4 Protectie een lapmiddel?

15 maximumscore 1

Een voorbeeld van een juiste uitleg is:

Bij verhoging van importheffingen wordt de prijs van geïmporteerde goederen duurder (ten opzichte van binnenlandse substituten). Daardoor zal de vraag naar importen afnemen.

16 maximumscore 2

Voorbeelden van een juiste uitleg zijn:

- Beperking van importen leidt tot stijging van het prijsniveau in Pesthan van de betreffende producten. Binnenlandse producenten van deze of vergelijkbare producten kunnen als gevolg van schaalvergroting de gemiddelde kosten na verloop van tijd zien dalen (en zij kunnen dan beter concurreren op de wereldmarkt).
- Beperking van importen leidt tot stijging van het prijsniveau in Pesthan van de betreffende producten. Binnenlandse producenten van deze of vergelijkbare producten kunnen nu middelen vrijmaken om te investeren in innovaties en zodoende goedkoper te produceren. (Dit versterkt hun concurrentiepositie op de wereldmarkt.)

17 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

Voor 2015 geldt: $E + M = 47,5$

$bbp = C + I_{bruto} + O_{bruto} + E - M = 140 + 15 + 57 + 22,5 - 25 = 209,5$

$internationale\ handelsquote = \frac{47,5}{209,5} = 0,227$

Deze waarde is groter dan de 0,20 waarvan sprake was in 1995. De handelsquote is dus toegenomen.

18 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste uitleg is:

Het saldo op de lopende rekening van de betalingsbalans is in de vermelde jaren negatief. Dit betekent dat de pesto meer wordt aangeboden dan gevraagd, waardoor deze in waarde daalt. Hierdoor worden de goederen en diensten uit Pesthan goedkoper voor het buitenland, wat de stijging van de exportwaarde (in pesto) kan verklaren.

19 maximumscore 1

Een voorbeeld van een juiste uitleg is:

Als gevolg van depreciatie van de pesto wordt de prijs van geïmporteerde producten (gemeten in pesto) hoger, waardoor het binnenlandse prijsniveau stijgt.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

20 maximumscore 3

Een voorbeeld van een juiste toelichting is:

- Grafiek 1 laat zien dat een hogere internationale handelsquote in het algemeen samengaat met een hogere groei van het bbp. Dit betekent meer vraag naar arbeid / minder werkloosheid (en dus een krappere arbeidsmarkt) waardoor de lonen kunnen stijgen 2
- Grafiek 2 laat zien dat (in de bestudeerde groep landen) de Gini-coëfficiënt afneemt naarmate de internationale handelsquote stijgt. Dit is een aanwijzing dat inkomensverschillen tussen mensen met hoge en lage inkomens verminderen 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 5 Wie krijgt de opslag?

21 maximumscore 1

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\text{opslagruimte OBX} = \frac{146.300}{5,30} = 27.604 \text{ m}^2$$

$$\text{marktaandeel WOP} = \frac{36.500}{36.500 + 27.604} \times 100\% = 56,9\%$$

22 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- totale afzet regio West in de uitgangssituatie:

$$\text{Westeropslag: } Q_{\text{WOP}} = 36.500 \text{ m}^2$$

$$\text{Oostbox: } Q_{\text{OBX}} = \frac{146.300}{5,30} = 27.604 \text{ m}^2$$

totale afzet van beide bedrijven in regio West in de uitgangssituatie:

$$36.500 \times 0,6 + 27.604 \times 0,4 = 32.942 \text{ m}^2$$

totale afzet van WOP in de nieuwe situatie:

$$32.942 \times 0,95 = 31.295 \text{ m}^2$$

1

- TO_{WOP} zou bij het eigen voorstel van WOP € 187.800 bedragen. Bij het voorstel van OBX zou WOP eenzelfde omzet behalen bij:

$$P_{\text{WOP}} = \frac{€187.800}{31.295} = € 6,00$$

1

Opmerking

Voor een andere juiste wijze van afronden kunnen ook scorepunten worden toegekend.

23 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

Als het LMA het kartel opspoot, krijgen beide bedrijven een boete van vier keer de extra omzet als gevolg van het kartel (400%).

Als beide bedrijven niet melden is er een kans van 75% dat het LMA dit kartel aantoot.

De verwachte waarde van de boete is dan (voor beide bedrijven)

$$0,75 \times 400\% = 300\% \text{ van de extra omzet.}$$

24 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste uitleg is:

- Op basis van de spelboom heeft OBX een dominante strategie om te melden (100% boete is beter dan 400% en 0% boete is beter dan 300%). WOP kan dan kiezen tussen melden (0% boete) of niet melden (400% boete). WOP kiest dan om te melden 1
- De directrice van WOP wil OBX vóór zijn, om de boete als tweede melder van 100% van de extra omzet te ontlopen 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 6 Een welverdiende oude dag

25 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:
 Voor het betreden van de arbeidsmarkt zijn schulden gemaakt om een hogere opleiding te volgen, waarbij dan een hoger inkomen kan worden bereikt.

26 maximumscore 1

lager
 Een voorbeeld van een juiste toelichting is:
 Omdat meer waarde wordt gehecht aan consumptie vóór de pensionering dan na de pensionering, zal minder worden gespaard (met als gevolg minder vermogensopbouw).

27 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:
 Totaal geconsumeerd is: $0,7 \times 4 \text{ mln.} - 0,6 \text{ mln.} = 2,2 \text{ mln.}$
 $\frac{2,2}{4} \times 100\% = 55\%$

28 maximumscore 2

- Een voorbeeld van een juist antwoord is:
- Vóór pensionering zal er meer gespaard moeten worden / minder geconsumeerd worden (om de lagere uitkering te compenseren). Door de toegenomen besparingen komt punt b hoger te liggen 1
 - Na pensionering kan er minder besteed worden door de lagere uitkering, dus moet het financieel vermogen bij punt b hoger zijn om dit op te vangen 1

29 maximumscore 3

- Een voorbeeld van een juiste verklaring is:
- Voor jonge werknemers is de periode van beleggen tot aan de pensioenleeftijd nog lang. Zij kunnen koersdalingen van aandelen vaak nog opvangen / Voor hen kunnen koersdalingen van aandelen nog worden gecompenseerd door latere stijgingen. Met het oog op het relatief hoge verwachte rendement ligt de keuze voor aandelen dan meer voor de hand 2
 - Naarmate werknemers ouder worden, wordt de beleggingsperiode die resteert tot de pensioenleeftijd korter, en wordt de kans om koersdalingen te kunnen opvangen kleiner. Dan is er meer voor te zeggen om te kiezen voor veiliger beleggingen zoals obligaties 1